

Redactioneel

Tandheelkunde in beweging

Op vele fronten is de tandheelkunde in beweging. Het lijkt goed om ter gelegenheid van het nieuwe jaar bij een aantal ontwikkelingen – in betrekkelijk willekeurige volgorde – stil te staan.

Door de nog steeds toenemende stroom van asielzoekers en andere immigranten zal de opbouw van de Nederlandse samenleving reeds binnen afzienbare termijn merkbaar veranderen. Gelijktijdig treedt een vergrijzing van de bevolking op. Zowel alloctonen als oudere patiënten vragen om verschillende redenen extra aandacht in de praktijk. Daarnaast zal ook de groeiende behoefte van patiënten aan informatie steeds meer tijd vragen van de tandarts en de andere leden van het tandheelkundige team. Aangezien het huidige honoreringssysteem geen of onvoldoende rekening houdt met deze ontwikkelingen zal naar wegen moeten worden gezocht om met dit spanningsveld om te kunnen gaan.

Afgewacht zal moeten worden wat het effect is van de vrije-vestigingsmogelijkheden van de mondhygiënist en hoe de verdere ontwikkeling zal zijn van de nu al weer enkele jaren erkende tandprothetici. Niet alle collegae-tandartsen lijken even gelukkig met de komst van de laatstgenoemde nieuwe medewerkers in het veld van de tandheelkundige zorg. Waar echter sprake is van reeds bestaande of op korte termijn te verwachten mankrachtproblematiek zullen de verschillende medewerkers binnen de tandheelkundige professie de handen ineen dienen te slaan en zich moeten onthouden van contraproductieve competentiegeschillen.

Naast nieuwe gezichten in het beroepsveld ziet de tandarts nieuwe en soms ook al eerder geopperde ideeën worden ontwikkeld, zoals de in Europees verband besproken gedachte om na de opleiding tot tandarts een stagejaar verplicht te stellen alvorens tot de zelfstandige uitoefening van het beroep bevoegd te worden verklaard. In sommige landen, bijvoorbeeld in Denemarken, is dat al geruime tijd het geval.

Beroepsdifferentiatie is in de tandheelkunde bepaald geen nieuw fenomeen. Voor eigenlijk alle tandartsen heeft altijd al gegolden dat men zich tot bepaalde onderdelen van de tandheelkunde meer aangetrokken voelde dan tot andere en dat men dat ook vertaalde in de wijze van praktijkvoering. Door beroepsdifferentiatie te reglementeren en het formele concept van horizontale verwijzing in te voeren, lijkt voor de patiënt meer duidelijkheid te ontstaan. Of de totale tand- en mondheelkundige zorg voor de individuele patiënt hierdoor daadwerkelijk wordt verbeterd, zal de tijd moeten leren. Zal het idee van een 'eigen' tandarts verwateren? Zullen er meer groepspraktijken van gedifferentieerde tandartsen ontstaan? Zal dit beperkt blijven tot de grote steden? En zal de tandarts die thans in een groepspraktijk met huisartsen, apothekers en fysiotherapeuten is gevestigd, worden gedwongen zich in een groepspraktijk met gedifferentieerde collegae tandartsen te vestigen? Dit laatste zou de ontwikkeling van de tandarts als lid van het 'health team' in ongunstige zin kunnen beïnvloeden.

Invoering van een systeem van herregistratie voor alle medewerkers in de gezondheidszorg lijkt nog slechts een kwestie van tijd. Er zal dan sprake zijn van een beperkte geldigheidsduur van het tandartsdiploma. Verplichte na- en bijscholing is onverbreekbaar met dit systeem verbonden; voor velen een vanzelfsprekendheid, maar voor sommigen onaanvaardbaar. Wie de doorslag zal geven voor het verplicht stellen van na- en bijscholing zal vermoedelijk de patiënt zijn. Deze zal al of niet op rationele gronden steeds hogere eisen stellen aan praktijkinrichting, praktijkhygiëne en ook aan tandheelkundige kennis en kunde.

Ook aan de tandheelkundige faculteiten is volop beweging. De Interuniversitaire Onderzoeksschool Tandheelkunde, waarvan in

ACTA-verband de Universiteit van Amsterdam penvoerder is en waarin ook de andere universiteiten participeren, alsmede het Nederlands Instituut voor Praeventieve Gezondheidszorg TNO, wacht op formele erkenning door de Koninklijke Nederlandse Akademie voor Wetenschappen. In de onderzoeksschool wordt de opleiding tot onderzoeker in meer gestructureerde vorm inhoud gegeven dan tot voor kort het geval was. Bovendien wordt met het instellen van onderzoekscholen kwaliteitsbevordering van het wetenschappelijk onderzoek beoogd. De faculteiten garanderen voor een periode van vijf jaar het budget van de onderzoeksschool en hebben iedere vijf jaar de mogelijkheid zich uit te spreken over het onderzoeksprogramma van de school. Voor het overige is sprake van een vrij vergaande autonomie.

Binnen de andere taakstelling van de faculteit, het onderwijs, is eveneens veel beweging. Het afgelopen half jaar zijn zowel de Katholieke Universiteit Nijmegen als het ACTA doorgelicht op de kwaliteit van het onderwijs. De beoordelingscommissie, visitatiecommissie genoemd, was net als bij andere studierichtingen, samengesteld onder auspiciën van de Vereniging Samenwerkende Nederlandse Universiteiten en bestond onder andere uit vertegenwoordigers van universiteiten en beroepsorganisaties uit Nederland, België, Engeland en Denemarken. Het oordeel van de visitatiecommissie wordt in de loop van dit jaar verwacht. Uiteraard zal hiervan in het Tijdschrift verslag worden gedaan.

De faculteiten zien zich bij krimpende overheidsmiddelen, kritischer wordende patiënten, meer begeleiding vragende studenten en hogere kwaliteitsnormen voor onderwijs en onderzoek, voor vele uitdagingen geplaatst. Belangrijk zal zijn of men de aantrekkingskracht voor tandarts-docenten kan behouden of mogelijk zelfs nog kan vergroten.

Slechts een aantal veranderingen in het tandheelkundige veld is hier aan de orde geweest. Niet gesproken is over de gevolgen van de veranderde prevalentie van cariës en over de ontwikkeling van de implantologie. De inhoudelijke werkzaamheden van de tandarts algemeen-practicus zijn inderdaad nauwelijks meer vergelijkbaar met die van bijvoorbeeld 25 jaar geleden, deels voorzien maar merendeels toch niet. Evenmin is aan de orde gesteld wat de mogelijke gevolgen zijn van het groeiende percentage vrouwen dat zich voor de studie tandheelkunde meldt. Mede met voornoemde onzekerheden in gedachte zal menige voorspelling over ontwikkelingen in de komende 25 jaar door de werkelijkheid worden weerlegd. Zo zullen er mogelijk niet meer, maar wel andere tandartsen nodig zijn, tandartsen die meer dan thans het geval is, werken in een samenhangend stelsel van verschillende tandheelkundige medewerkers. Het lijkt erop dat het teamconcept uit het rapport van de Adviescommissie Opleiding Tandarts (AOT), verwoord in een in 1985 uitgebracht eindrapport en tot op heden nauwelijks besproken pas nu, ongeveer tien jaar later, de aandacht krijgt die het verdient.

Het Nederlands Tijdschrift voor Tandheelkunde zal eveneens in beweging moeten blijven wil het aan zijn belangrijkste doelstelling voldoen, te weten het op wetenschappelijk verantwoorde wijze informatie verschaffen over de ontwikkelingen op het gebied van onderzoek en onderwijs, in het bijzonder voor zover dit betekenis heeft voor de tandheelkundige praktijk.

Tot slot, volgens goede traditie, wensen Stichting en Redactie de lezer een goed 1994 toe.

I. van der Waal